

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กฎหมายศุลกากรมีความมุ่งหมายพื้นฐาน เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับบังคับจัดเก็บภาษีจากของที่จะนำเข้าส่งออกราชอาณาจักร และใช้เป็นหลักเกณฑ์สำหรับควบคุมตรวจตราสินค้าหรือสิ่งของที่จะนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ทั้งนี้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานด้านศุลกากร คือ เป็นแหล่งรายได้ของรัฐ รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ และรักษาความมั่นคงของรัฐ ดังนั้น กฎหมายศุลกากรจึงต้องมีบทลงโทษในทางอาญา (Criminal Penalties) เพื่อสร้างสภาพบังคับทางกฎหมายภาษีอากร (Tax Law Enforcement)¹ และเพื่อให้การตรวจตราสินค้าหรือสิ่งของที่จะนำเข้าส่งออกดังกล่าวบรรลุผลโดยที่ก่อผลกระทบน้อยที่สุดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ² แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีปัญหาเกิดขึ้นจากการบังคับใช้กฎหมายศุลกากรซึ่งเป็นสภาพปัญหาที่ รัฐไม่สามารถควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานคดีอาญาทางศุลกากรได้เต็มที่ และผู้ประกอบการค้าหรือขนส่งตลอดจนบุคคลทั่วไปยังไม่ทราบการกระทำที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดได้ชัดเจน นอกจากนี้ ยังเกิดความเสื่อมลงของสภาพบังคับทางภาษีของกฎหมายศุลกากร ประชาชนเริ่มมีทัศนคติที่จะหลีกเลี่ยงอากรเพิ่มมากขึ้น รายได้ของรัฐร่วงไหลขาดความแน่นอน และปัญหาบทกำหนดโทษไม่ได้สัดส่วนกับความผิด ซึ่งสภาพปัญหานี้อาจเป็นอุปสรรคต่อนโยบายรวมกลุ่มประเทศเพื่อเปิดเสรีการค้าการขนส่งและการลงทุนที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วย

¹ปิยะธิดา ไชยมงคล, “คดีภาษีอากรที่มีโทษทางอาญา,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), หน้า 1-2.

²รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, มาตรา 32-74.

ประเด็นปัญหาแรก เกี่ยวกับความผิดกรณีนำเข้าหรือเกี่ยวข้องแก่ของที่จะต้องผ่านศุลกากรโดยถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการขนส่งที่จะนำเข้าสินค้าหรือของเพื่อจำหน่ายภายในราชอาณาจักร หรือเป็นผู้ซึ่งมิใช่ผู้ประกอบการดังกล่าวซึ่งได้แก่ นักท่องเที่ยวหรือผู้มีหน้าที่การงานในประเทศไทย ที่จะนำสิ่งของใด ๆ ที่ได้มาจากนอกราชอาณาจักรเข้ามาในราชอาณาจักร บุคคลดังกล่าวจะต้องนำสินค้าหรือสิ่งของนั้นผ่านศุลกากรโดยถูกต้องเสียก่อน³ ในกรณีที่เป็นผู้ประกอบการค้าหรือผู้ประกอบการขนส่งระหว่างประเทศซึ่งสินค้าประเภทใด บุคคลดังกล่าวย่อมทราบถึงขั้นตอนการนำเข้าสินค้าประเภทนั้นอย่างถูกต้อง

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ที่มีผู้ประกอบการ อาจไม่สามารถทราบได้ว่า สิ่งของของตนได้นำมาจากต่างประเทศ จะต้องดำเนินการปฏิบัติพิธีการศุลกากรใดเสียก่อนหรือไม่ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวนำพาของที่มีได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้องเข้ามาในราชอาณาจักร โดยนำเข้าช่องทางในด่านศุลกากรซึ่งเป็นช่องที่มีผู้มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประจำอยู่ หากของดังกล่าวเป็นของต้องชำระค่าภาษี หรือต้องปฏิบัติอย่างใดเสียก่อนนำเข้า การกระทำของบุคคลนั้นย่อมเป็นความผิดสำเจ้านับแต่นำของผ่านช่องทางในด่านศุลกากรนั้น ถ้าหากเจ้าหน้าที่เรียกตรวจและพบการกระทำผิด บุคคลดังกล่าวก็จะถูกดำเนินคดีอาญา หรือถ้าหากบุคคลนั้นนำสิ่งของเข้าช่องทางในด่านศุลกากรซึ่งเป็นช่องที่มีเจ้าหน้าที่ตรวจสอบประจำอยู่ และขัดขึ้นหรือขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และได้นำสิ่งของนั้นผ่านช่องทางดังกล่าวไป การกระทำของบุคคลนั้นย่อมเป็นความผิดสำเจ้านับแต่นำของผ่านช่องทางในด่านศุลกากรเช่นกัน นอกจากนี้ ถ้าหากบุคคลใดเข้าเกี่ยวข้องแก่ของที่มีได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้องนั้น การเข้าเกี่ยวข้องนั้นเป็นความผิดซึ่งมีโทษอาญาตามกฎหมายศุลกากร เจ้าหน้าที่ซึ่งพบการกระทำผิด สามารถดำเนินคดีอาญากับบุคคลดังกล่าวได้ นอกจากนี้ ถ้าของที่นำเข้ามาในราชอาณาจักรนั้นเป็นของต้องห้าม หรือของต้องจำกัดที่ยังไม่ได้รับอนุญาตให้นำเข้า การนำของดังกล่าวเข้ามาถือเป็นความผิดสำเจ้านับแต่ได้นำของนั้นเข้ามาในอาณาเขตประเทศไทยแล้ว โดยจะนำผ่านช่องในด่านศุลกากรหรือไม่ ไม่ใช่สาระสำคัญ

³คำพิพากษาฎีกาที่ 1227/2516 และคำพิพากษาฎีกาที่ 562/2508.

กฎหมายศุลกากรที่นำมาใช้ดำเนินคดีอาญาในกรณีดังกล่าว คือ มาตรา 27 ตอนต้น⁴ บัญญัติว่า “ผู้ใดนำหรือพาของที่ยังมิได้เสียค่าภาษี หรือของต้องจำกัด หรือของต้องห้าม หรือที่ยังมิได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้องเข้ามาในพระราชอาณาจักรสยามก็ดี ... หรือเกี่ยวข้องกับประการใด ๆ ในการขนหรือย้ายถอน หรือกระทำการอย่างใดแก่ของ เช่นว่านั่นก็ดี ... สำหรับความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินสิบปี ...” ประกอบมาตรา 16⁵ บัญญัติว่า “การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 ... ถือว่าเป็นความผิดโดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำความผิดเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่”

บทบัญญัติในส่วนนี้กำหนดให้บุคคลที่จะนำหรือพาของใด ๆ ก็ตามเข้ามาในราชอาณาจักรไทย ไม่ว่าจะเป็นสินค้าที่ถูกนำเข้ามาเพื่อจำหน่ายต่อไปหรือถูกนำเข้ามาเพื่อใช้เองก็ตาม บุคคลนั้นต้องนำของผ่านพิธีการศุลกากร โดยถูกต้องเสียก่อน มิฉะนั้น ถ้าหากของนั้นยังมิได้ผ่านศุลกากรหรือผ่านศุลกากรแล้วแต่ยังไม่ถูกต้อง ถือว่ากระทำความผิดอาญา แม้ว่าจะเป็นหรือไม่เป็นของที่ได้รับยกเว้นภาษีหรือมีอัตราภาษีเป็นศูนย์ ซึ่งไม่ต้องเสียค่าภาษี⁶ หรือของต้องห้ามเช่นวัตถุลามกซึ่งในกฎหมายบางประเทศมิได้บัญญัติให้การครอบครองเป็นความผิดอาญา หรือของต้องจำกัดเช่น ยาสูบ⁷ สุรา⁸ หรือเงินตราก็ตาม ก็ต้องจัดให้ของนั้นผ่านศุลกากร โดยถูกต้องเสียก่อน ดังนั้น ของที่ยังไม่ได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้องจึงมีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งของทุกชิ้นทุกประเภทที่กำลังจะถูกนำพาเข้ามาในหรือออกไปนอกราชอาณาจักร แม้ของนั้นจะมากน้อยเท่าใดก็ได้ ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดแล้ว นอกจากนี้ ถึงแม้เป็นเพียงผู้เกี่ยวข้องหรือผู้สนับสนุนโดยที่มิได้ทำผิดเองโดยตรงถือเป็นผู้กระทำความผิดด้วย

⁴พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 27 ตอนต้น.

⁵พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482, มาตรา 16.

⁶เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10.

⁷พระราชบัญญัติยาสูบ พ.ศ. 2509, มาตรา 27.

⁸พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493, มาตรา 6.

บทบัญญัติความผิดอาญาดังกล่าว ผู้เขียนแบ่งออกเป็น 3 กรณี กรณีแรกคือ การกระทำที่เกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการขน กรณีที่สองคือ การกระทำที่เกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการย้ายถอน และกรณีที่สามคือ การกระทำการที่เกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการกระทำอย่างใด ซึ่งความผิดทั้งสามกรณีนี้ จะต้องเป็นการกระทำต่อของที่ยังมิได้ผ่านศุลกากร โดยถูกต้อง โดยที่ของที่อยู่ในขอบเขตความผิดกรณีนี้ คือของทุก ๆ ชิ้นที่จะนำผ่านศุลกากร กฎหมายดังกล่าวจึงไม่สามารถพิจารณาถึงขอบเขตและลักษณะของการกระทำที่ชัดเจนเพียงพอ และเป็นความผิดแม้ว่ากระทำโดยไม่เจตนาและไม่ประมาทก็ตาม ผู้ประกอบการค้าหรือขนส่งตลอดจนบุคคลทั่วไปไม่สามารถทราบถึงการกระทำที่ถูกกำหนดให้เป็นความผิดได้ชัดเจนแต่บุคคลนั้นอาจถูกดำเนินคดีตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ นอกจากนี้ รัฐไม่สามารถควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานคดีอาญาตามบทบัญญัติดังกล่าวได้เต็มที่ เนื่องจากการจับกุมดำเนินคดีในความผิดนี้ กฎหมายศุลกากรกำหนดให้จ่ายเงินสินบนรางวัลให้แก่ผู้นำจับกุมหรือดำเนินคดี⁹ เจ้าหน้าที่จึงปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติที่ไม่มีขอบเขตและลักษณะของการกระทำที่ชัดเจนเพียงพอและเป็นความผิดแม้ว่ากระทำโดยไม่เจตนาและไม่ประมาทนี้ ภายใต้มูลเหตุชักจูงใจในประโยชน์เกี่ยวกับเงินสินบนรางวัล โดยที่การดำเนินคดีความผิดในฐานนี้ขึ้นสู่ชั้นศาลน้อยมาก

ประเด็นปัญหาต่อมา เกี่ยวกับความผิดกรณีหลีกเลี่ยงอากรศุลกากร ตามหลักการทั่วไป การนำเข้าหรือส่งออกสินค้าหรือสิ่งของ ผู้นำเข้าหรือผู้ส่งออกไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการค้าขายหรือผู้ประกอบการนำเข้าส่งออกหรือมิใช่ผู้ประกอบการดังกล่าว ซึ่งได้แก่นักท่องเที่ยวหรือประชาชนทั่วไปก็ตาม เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีศุลกากร เว้นแต่กฎหมายบัญญัติยกเว้น ทั้งนี้ ความรับผิดชอบต้องเสียภาษีศุลกากรของผู้มีหน้าที่เสียภาษีศุลกากรซึ่งได้แก่ผู้นำเข้าหรือส่งออกจะเกิดขึ้นตามมาตรา 10 ทวิ และมาตรา 10 ตรี¹⁰ แต่หากผู้มีหน้าที่ดังกล่าวนำของที่ต้องเสียค่าภาษีอากรเข้า หรือส่งออก ผ่านจุดหรือช่องทางที่ศุลกากรกำหนดไว้แล้ว แต่สำแดงรายการอันเป็นเท็จ หรือไม่เสียค่าภาษี หรือ

⁹พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 102 ตรี.

¹⁰เรื่องเดียวกัน, มาตรา 10 ทวิ และมาตรา 10 ตรี.

เสียค่าภานี้น้อยกว่าที่เป็นจริง หรือทำให้อากรขาด ถือเป็นการหลีกเลี่ยงอากรศุลกากร อันเป็นความผิด ดังนั้น การกระทำความผิดในกรณีนี้เป็นการนำของผ่านด่านศุลกากร ในลักษณะปกติ มิได้มีการปิดบังซ่อนเร้น แต่ไม่เสียค่าภานี หรือเสียค่าภานีไม่ครบถ้วน โดยหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียค่าภานี เมื่อเจ้าหน้าที่พบการกระทำความผิด บุคคลดังกล่าวก็จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายศุลกากร เพื่อให้สภาพบังคับทางภานีของ ภานีศุลกากรเกิดขึ้น

กฎหมายที่บัญญัติกรณีดังกล่าวเป็นความผิดคือมาตรา 27 ตอนท้าย¹¹ บัญญัติว่า “ผู้ใด ... เกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียค่า ภานีศุลกากร หรือในการหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงบทกฎหมาย และข้อจำกัดใด ๆ อันเกี่ยวแก่การนำเข้า ส่งออก ขนของขึ้น เก็บของในคลังสินค้า และการส่งมอบ ของโดยเจตนาจะถือค่าภานีของรัฐบาล ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่จะต้องเสีย สำหรับของนั้น ๆ ...” ให้มีโทษทางอาญา

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันบทบัญญัติกฎหมายศุลกากรดังกล่าวกำลังเสื่อมสภาพ บังคับทางภานีลง ประชาชนเริ่มมีทัศนคติที่จะหลีกเลี่ยงอากรเพิ่มมากขึ้น รายได้ทางภานี ของรัฐจึงร่วไหลและขาดความแน่นอน อยู่ในสถานการณ์ที่กฎหมายอาญาทางศุลกากร ไม่สามารถสร้างสภาพบังคับได้อย่างแท้จริง ผู้ที่หลีกเลี่ยงอากรศุลกากรจึงลอยนวลและ มีโอกาสหลีกเลี่ยงอากรซ้ำอีก เอาเปรียบประชาชนผู้เสียภานีถูกต้องซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ ประชาชนผู้สุจริตไม่ได้รับความเป็นธรรมจากระบบกฎหมายภานี นอกจากนี้ ประชาชน ที่มีอาชีพค้าขายยังได้รับผลกระทบจากความไม่เป็นกลางทางเศรษฐกิจอีกด้วย

ประเด็นปัญหาต่อมา เกี่ยวกับความรับผิดชอบกรณีสำแดงเท็จ ในกรณีเจ้าหน้าที่ ตรวจสอบและสรุปลักษณะความผิดว่า บุคคลสำแดงรายการหรือเอกสารเป็นเท็จเพื่อ หลีกเลี่ยงอากร เมื่อเจ้าหน้าที่จะรวบรวมพยานหลักฐาน ต่อมาพนักงานอัยการจึงสั่งฟ้อง เป็นคดีความผิดฐานหลีกเลี่ยงอากรศุลกากรมาตรา 27 และความผิดฐานสำแดงเท็จตาม มาตรา 99¹² แต่ตามพยานหลักฐานของโจทก์ที่นำมาพิสูจน์ความผิด ได้ถูกพิเคราะห์ว่า

¹¹พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 27 ตอนท้าย.

¹²เรื่องเดียวกัน, มาตรา 99.

ยังมีความน่าสงสัยว่า ผู้นำเข้ากระทำได้ด้วยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของรัฐหรือไม่ ศาลจึงยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้แก่จำเลย และตัดสินว่าจำเลยไม่มีความผิดหลักเลียงอากรศุลกากร ผลทางกฎหมายถือว่าจำเลยมิได้หลักเลียงอากร ไม่ต้องโทษปรับสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรและโทษจำคุกไม่เกินสิบปี

แต่อย่างไรก็ตาม การกระทำของจำเลยยังคงเป็นความผิดสำแดงเท็จหรือสำแดงข้อความชักพาให้ผิดหลง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นในชั้นพิจารณาอุทธรณ์ของกรมศุลกากรว่า “การสำแดงยี่ห้อปริมาณและหน่วยวัดความยาวของสินค้าไม่ถูกต้อง แต่ไม่ปรากฏว่ามีเจตนาทุจริตในการขอคืนเงินอากร การกระทำของโจทก์เป็นความผิดฐานสำแดงเท็จตามมาตรา 99 ให้เปรียบเทียบปรับเพื่อระงับคดี”¹³ ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นผู้ยื่นใบขนสินค้า คำสำแดง ใบรับรอง บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติศุลกากรเป็นความเท็จหรือความชักพาให้ผิดหลง อันเป็นความผิดโดยไม่ต้องคำนึงว่ากระทำโดยเจตนาหรือโดยประมาทเลินเล่อหรือไม่¹⁴

บทบัญญัติที่ใช้กับความผิดสำแดงเท็จหรือสำแดงข้อความชักพาให้ผิดหลง มีเพียงพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 99 ที่บัญญัติว่า “ผู้ใดกระทำหรือจัดหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำ หรือยื่นหรือจัดให้ผู้อื่นยื่นซึ่งใบขนสินค้า คำสำแดง ใบรับรอง บันทึกเรื่องราว หรือตราสารอย่างอื่นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ในเรื่องใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัตินี้ หรืออันพระราชบัญญัตินี้บังคับให้กระทำนั้น เป็นความเท็จก็ดี เป็นความไม่บริบูรณ์ก็ดี หรือเป็นความชักพาให้ผิดหลงในรายการใด ๆ ก็ดี . . . ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” เท่านั้น ที่จะเป็นบทบัญญัติที่ยับยั้งและบรรเทาผลร้าย ในกรณีที่ถูกคนนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักรโดยที่ชำระภาษีขาดเป็นจำนวนมากอันเป็นผลเนื่องจากการสำแดงข้อความเท็จหรือข้อความชักพาให้ผิดหลง โดยที่การสำแดงเท็จหรือการชักพาให้ผิดหลงนั้น ไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่ากระทำได้ด้วยเจตนาจะฉ้อค่าภาษีของ

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 921/2541.

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3497-3500/2532.

รัฐบาล ซึ่งทางเทคนิคกฎหมายถือว่า การกระทำของบุคคลดังกล่าวไม่เป็นหลักเลียงอากรหรือน้อยค่าภาษีอากร

แต่กรณีนี้เกิดผลกระทบต่อยาไรได้ของรัฐบาล รุนแรงเสมอกับผลกระทบจากการน้อยค่าภาษีหรือหลักเลียงอากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการสำแดงเท็จส่งผลทำให้รัฐสูญเสียเงินภาษีอากรจำนวนมหาศาล โทษปรับไม่เกินห้าแสนบาท จะเป็นโทษที่รุนแรงไม่ได้สัดส่วนกับมูลค่าความเสียหายที่รัฐจะต้องได้รับเนื่องจากสูญเสียรายได้ ขณะเดียวกัน บทบัญญัติตามมาตรา 99 อาจไม่สามารถเพิ่มความระมัดระวังแก่ผู้ประกอบการในการสำแดงข้อมูลมิให้ผิดพลาดที่มีผลต่อค่าภาษี และอาจไม่สามารถป้องปรามการสำแดงเท็จที่กระทบต่อค่าภาษีอากร ได้เต็มที่

ประเด็นปัญหาสุดท้าย เกี่ยวกับบทกำหนดโทษกรณีลักลอบหนีศุลกากร หลักเลียงอากร และการหลักเลียงข้อห้ามข้อจำกัด ในกรณีบุคคลที่ได้กระทำการใดที่บทบัญญัติมาตรา 27¹⁵ กำหนดให้เป็นความผิด ไม่ว่าผู้กระทำจะเป็นผู้ประกอบการค้าสินค้าหรือผู้ประกอบการขนส่งของ หรือเป็นบุคคลทั่วไปซึ่งมิใช่พ่อค้า ได้แก่ นักท่องเที่ยว หรือผู้มีหน้าที่การงานที่จะต้องเข้าประเทศไทย ถ้านำสิ่งของใด ๆ ที่ได้นำจากนอกราชอาณาจักรเข้ามาในราชอาณาจักร บุคคลดังกล่าว ก็จะต้องได้รับอนุญาตต้องชำระค่าภาษี หรือต้องนำสินค้าหรือสิ่งของนั้นผ่านศุลกากร โดยถูกต้องเสียก่อน ในกรณีที่เป็นผู้ประกอบการค้าหรือการขนส่งของหรือสินค้าประเภทใด ผู้ประกอบการย่อมทราบถึงขั้นตอนพิธีการศุลกากรสำหรับประเภทนั้นเป็นอย่างดี แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลทั่วไปหรือนักท่องเที่ยวที่มีใช่พ่อค้าหรือผู้ประกอบการ อาจไม่สามารถทราบว่าสิ่งของที่ตนได้นำมาจากในต่างประเทศ จะต้องขออนุญาต หรือดำเนินการปฏิบัติพิธีการศุลกากรใดเสียก่อนหรือไม่ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งที่บทบัญญัติมาตรา 27 กำหนดเป็นความผิด เมื่อเจ้าหน้าที่พบการกระทำผิด ก็จะดำเนินคดีและลงโทษอาญาแก่ผู้กระทำความผิด

บทกำหนดโทษกรณีลักลอบหนีและหลักเลียงอากรศุลกากร ได้บัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469 มาตรา 27 ที่ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวม

¹⁵พระราชบัญญัติศุลกากร พ.ศ. 2469, มาตรา 27.

ค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินสิบปี ได้ถูกใช้เป็นระวางโทษสำหรับความผิดกรณีเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากรและการหลีกเลี่ยงอากรมากถึง 132 กรณี¹⁶ นอกจากนี้ เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติศุลกากร (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2482 มาตรา 16 บัญญัติให้การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 และมาตรา 99 ให้ถือว่าเป็นความผิดโดยมิพักต้องคำนึงว่าผู้กระทำความผิดเจตนาหรือกระทำโดยประมาทเลินเล่อหรือหาไม่ บทบัญญัติมาตรา 16 จึงมีผลทำให้การกระทำที่บัญญัติไว้ในมาตรา 27 เพิ่มจำนวนกรณีที่มีความผิดอาญาขึ้นอีก โดยที่เพิ่มขึ้นจากเดิมอีก 264 กรณี ทั้งนี้ แบ่งเป็นความผิดที่กระทำด้วยความประมาทจำนวน 132 กรณี และความผิดที่กระทำโดยมิได้เจตนาและมีได้ประมาทอีก 132 กรณี ดังนั้น บทบัญญัติเกี่ยวกับโทษที่ให้ปรับเป็นเงินสี่เท่าราคาของซึ่งได้รวมค่าอากรเข้าด้วยแล้ว หรือจำคุกไม่เกินสิบปี จึงถูกนำมาใช้เป็นระวางโทษสำหรับความผิดตามมาตรา 27 ที่เกี่ยวกับการลักลอบหนีและหลีกเลี่ยงอากร เป็นจำนวนรวมทั้งสิ้น 396 กรณี นอกจากนี้ บทกำหนดโทษดังกล่าว ยังได้ถูกนำมาใช้สำหรับความผิดกรณีหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัดซึ่งเป็นฐานความผิดที่ต้องใช้ประกอบกับบทบัญญัติกฎหมายเฉพาะซึ่งจะกำหนดข้อห้ามข้อจำกัดไว้ ถ้าหากบุคคลหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัดใด ๆ ตามกฎหมายเฉพาะดังกล่าว ก็จะเป็นความผิดและมีโทษตามกฎหมายศุลกากร ไม่ว่าจะกระทำโดยมิได้ประมาทหรือไม่เจตนาก็ตาม และเป็นความผิดตามกฎหมายเฉพาะนั้น ๆ ด้วย ในปัจจุบันกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดข้อห้ามข้อจำกัดในการนำเข้าส่งออกนั้น มีมากถึง 99 ฉบับ¹⁷ เป็นสถานการณ์ที่จำเลยหรือผู้ต้องหาไม่มีหลักประกันว่า จะได้รับโทษที่เหมาะสมกับสภาพการกระทำผิด อีกทั้ง ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบท มีผลให้ต้องใช้กฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด¹⁸ ทำให้ไม่ได้ใช้บทกำหนดโทษตามกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติไว้สำหรับของประเภทนั้น ๆ แต่กลับต้องใช้บทกำหนดโทษของกฎหมายศุลกากรอันเป็นบทบัญญัติทั่วไป ทำให้หลักการทางกฎหมายที่แฝงอยู่ในบทบัญญัติเฉพาะอื่น ๆ ไร้ผล

¹⁶ดูภาคผนวก.

¹⁷เรื่องเดียวกัน.

¹⁸ประมวลกฎหมายอาญา, มาตรา 90.

นอกจากนี้ บทกำหนดโทษจำคุกอาจกระทบต่อเสรีภาพและสิทธิของประชาชนที่มีได้
 จงใจหรือมีเจตนาฝ่าฝืนกฎหมายมากเกินไปจนอาจเป็นอุปสรรคและไม่เป็นผลดี
 ต่อบรรยากาศการค้าและการขนส่งระหว่างประเทศ¹⁹ ซึ่งภาคเอกชนได้มีการเรียกร้อง
 ให้มีการแก้ไขบทบัญญัติส่วนนี้ อันมีลักษณะรุนแรงและตึงเครียด ซึ่งเป็นมาตรการเก่า
 ที่ไม่สอดคล้องหรือรองรับมาตรการการรวมกลุ่มทางการค้า ทั้งในระดับภูมิภาคเดียวกัน
 และในระหว่างภูมิภาคเพื่อเปิดเสรีการค้าและการขนส่ง ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตตาม
 นโยบายและตามทิศทางการเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาค

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าว บางครั้งเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและส่งผลกระทบ
 ทั้งต่อรัฐและต่อผู้ได้บังคับกฎหมายจำนวนมาก โดยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีความสนใจที่จะ
 ศึกษา และเห็นว่าหากเราสามารถนำแนวคิดและหลักการทางกฎหมายหลายแขนง มาใช้
 ปรับปรุงกฎหมายในเรื่องเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ทั้งต่อด้านวิชาการและที่สำคัญกว่านั้น
 คือเป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาที่รัฐและประชาชนกำลังเผชิญในปัจจุบัน

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีของ
 ความรับผิดทางอาญาที่สำคัญตามกฎหมายศุลกากร

2.2 เพื่อศึกษากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดทางอาญาที่สำคัญตามกฎหมาย
 ศุลกากร

2.3 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาความรับผิดทางอาญาที่สำคัญตามกฎหมายศุลกากร
 เกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร การหลีกเลี่ยงอากร การหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัด และ
 การสำแดงเท็จ

¹⁹ กฤติกา ปั้นประเสริฐ, “วิสัยทัศน์ขององค์การศุลกากรโลกในศตวรรษที่ 21
 (Customs in the 21st Century) กับการพัฒนาศุลกากรไทย,” วารสารสถาบันอบรม วิจัย
 และพัฒนามาตรฐานภาษีอากร 1, 1 (มกราคม 2552): 71.

2.4 เพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาคความรับผิดชอบทางอาญาที่สำคัญตามกฎหมาย ศุลกากร

3. สมมติฐานของการศึกษา

กฎหมายศุลกากรได้กำหนดความผิดอาญาทางศุลกากร เพื่อใช้บังคับแก่กรณี นำพาหรือเกี่ยวข้องแก่ของที่มีได้ผ่านศุลกากร กรณีการหลีกเลี่ยงอากรศุลกากร กรณี การสำแดงเท็จ และบทกำหนดโทษ โดยที่หลักเกณฑ์ส่วนหนึ่งอาจทำให้รัฐไม่สามารถ ควบคุมการกระทำของเจ้าหน้าที่ศุลกากร และประชาชนไม่สามารถปฏิบัติตามตลอดจน ได้แย่งแสดงเหตุผลหรือป้องกันสิทธิได้ถูกต้อง อีกทั้งหลักเกณฑ์อีกส่วนหนึ่งอาจไม่ทำ ให้เกิดสภาพบังคับทางภาษีและประชาชนมีทัศนคติที่จะหลีกเลี่ยงอากรศุลกากรเพิ่ม มากขึ้น และอาจทำให้เกิดความไม่เป็นกลางทางการค้า นอกจากนี้บางหลักเกณฑ์อาจ ไม่เหมาะสมและไม่มีผลเป็นการลดหรือป้องปรามการกระทำที่ถูกกำหนดเป็นความผิด ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะกฎหมายศุลกากรยังมีองค์ประกอบความผิดที่ยังไม่ชัดเจนเพียงพอ มีช่องหลีกเลี่ยงได้ หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์หรือสภาพความผิด จึงจำเป็นต้องศึกษา กฎหมายเพื่อหาทางแก้ไข

4. ขอบเขตของการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษา ความหมาย ประวัติความเป็นมาของศุลกากร แนวคิด ทฤษฎี และกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาที่สำคัญตามพระราช- บัญญัติศุลกากร ตลอดจนศึกษาปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาที่สำคัญ และแนวทางแก้ไข ปัญหาความรับผิดชอบทางอาญาตามพระราชบัญญัติศุลกากรนั้น

5. วิธีดำเนินการศึกษา

วิธีการศึกษาของวิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยจะค้นคว้าและรวบรวมจากตัวบทกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติศาลการ พ.ศ. 2469 ประมวลกฎหมายอาญา รวมทั้งคำพิพากษาศาลฎีกา คำราวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความในวารสารต่าง ๆ สิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อนำมาเป็นข้อมูล ในการวิเคราะห์ปัญหาและเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบ ความหมาย ประวัติความเป็นมา แนวคิด และทฤษฎีของ ความรับผิดชอบอาญาที่สำคัญตามกฎหมายศาลการ

6.2 ทำให้ทราบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบอาญาที่สำคัญตาม พระราชบัญญัติศาลการ

6.3 ทำให้ทราบปัญหาความรับผิดชอบอาญาที่สำคัญตามกฎหมายศาลการ เกี่ยวกับการลักลอบหนีศาลการ การหลีกเลี่ยงอากร การหลีกเลี่ยงข้อห้ามข้อจำกัด และการสำแดงเท็จ

6.4 ทำให้ทราบแนวทางแก้ไขปัญหาความรับผิดชอบอาญาที่สำคัญตามกฎหมาย- ศาลการ